

Kako napisati našu/njihovu priču

**Praktični priručnik za
odgovorno izvještavanje i
stvaranje medijskih sadržaja o
romskoj zajednici**

Impressum

Priprema i uredništvo:

Maja Grubišić

Selma Pezerović

Lektura:

Petra Cvetković

Institut za razvoj zajednice

Zagreb, 2026.

Sadržaj

Uvod

I. Za medijske djelatnike:

A. Kako odgovorno izvještavati o romskoj zajednici

B. Kako ne izvještavati o romskoj zajednici

II. Za pripadnike romske zajednice:

A. Stvaranje vlastitog medijskog sadržaja

B. Odnos i suradnja s medijima

Gramatički muški rod korišten u ovom priručniku upotrebljava se u neutralnom značenju te se odnosi na sve osobe, bez obzira na rod.

UVOD

Priručnik „Kako napisati našu/njihovu priču“ nastao je u sklopu medijskog projekta „Ništa o nama bez nas“, čiji je cilj unaprijediti medijsku pismenost i potaknuti odgovornije izvještavanje o romskoj zajednici. Namijenjen je Romima i Romkinjama, ali i neromima, pojedincima i organizacijama koje ih podržavaju, kako bi ih osnažio za stvaranje i plasiranje vlastitih priča te pridonio točnijem, etičnijem i uravnoteženijem prikazivanju romske zajednice u medijima.

Načelo „Ništa o nama bez nas“ podsjeća da se politike, javne rasprave i medijski sadržaji koji se odnose na Rome trebaju oblikovati uz njihovo aktivno sudjelovanje. Uključivanje pripadnika zajednice nije samo pitanje uključivosti, nego i preduvjet za vjerodostojno i odgovorno izvještavanje. Novinarstvo ne služi samo prenošenju informacija, već i jačanju demokracije, zaštiti ljudskih prava i poticanju međusobnog razumijevanja.

I. ZA MEDIJSKE DJELATNIKE

A. Kako izvještavati o romskoj zajednici

1. Zajednica kao izvor, a ne samo tema

Prilikom izvještavanja o temama koje se odnose na Rome uključite glasove njih samih. Iskustva, mišljenja i prijedlozi pripadnika zajednice neophodni su za sveobuhvatno i vjerodostojno izvještavanje.

2. Razgovarajte s različitim sugovornicima

Ne tražite uvijek iste sugovornike. Razgovarajte s mladima, ženama, poduzetnicima, studentima, umjetnicima ili roditeljima. Time pokazujete da romska zajednica nije homogena.

3. Predstavite sugovornike kao pojedince, a ne kao glas cijele zajednice

Sugovornik može govoriti o vlastitom iskustvu ili području svoga rada, ali ne mora nužno predstavljati stavove cijele zajednice. To treba jasno naznačiti u prilogu ili tekstu.

4. Prikazujte i pozitivne primjere

Izvještavanje samo o problemima ne bi smjelo biti jedina ili najčešća slika romske zajednice. Jednako su vrijedne priče o uspješnim studentima, sportašima, poduzetnicima, kulturnim inicijativama i slično.

5. Provjeravajte činjenice i kontekst

Ne oslanjajte se na pretpostavke ili uvriježene narative. Svaku informaciju provjerite iz vjerodostojnih izvora te, ako je potrebno, objasnite širi povijesni ili društveni kontekst.

6. Poštujte dostojanstvo sugovornika

Imajte na umu da siromaštvo, niža razina obrazovanja ili otežan pristup zapošljavanju nisu rezultat osobnog izbora, nego često posljedica dugotrajne društvene isključenosti. Stoga svaki sugovornik zaslužuje pristup koji se temelji na poštovanju i uvažavanju njegova dostojanstva.

B. Kako ne izvještavati o romskoj zajednici

1. Izbjegavajte generaliziranje

Budući da je romska zajednica heterogena, izbjegavajte izraze poput „Romi misle“, „Romi rade“ ili „Romi žele“. Ne postoji samo jedno iskustvo koje predstavlja sve pripadnike zajednice.

2. Ne koristite senzacionalističke naslove

Izbjegavajte pretjerane ili provokativne naslove kojima je cilj privući pažnju.

3. Ne prikazujte Rome isključivo kroz probleme

Ako su jedine teme siromaštvo, kriminal, socijalna pomoć ili sukobi, publika stvara iskrivljenu sliku zajednice.

4. Ne koristite stereotipne fotografije

Izbjegavajte uvijek iste fotografije neuređenih naselja, djece na ulici ili improviziranih kuća ako nisu izravno povezane s pričom. Jednako tako, u doba pojačane uporabe umjetne inteligencije izbjegavajte generirane fotografije i vizuale, osobito kada prikazuju osobe.

5. Izbjegavajte pitanja koja se temelje na stereotipima

Umjesto stereotipnih pitanja postavljajte otvorena pitanja koja omogućuju argumentirane odgovore, primjerice „Možete li podijeliti osobno iskustvo vezano uz temu o kojoj razgovaramo?“ ili „Postoje li primjeri dobre prakse koji pokazuju kako se mogu nadvladati izazovi s kojima se suočava romska zajednica?“

6. Ne naglašavajte etničku pripadnost ako nije važna za priču

Etnička pripadnost može biti navedena samo kada je izravno povezana s temom o kojoj izvještavate. U suprotnome nepotrebno potiče stereotipe i predrasude.

7. Ne romantizirajte romsku kulturu

Pozitivno prikazivanje kulture nije problem. Problem nastaje kada se cijela zajednica svodi isključivo na folklor, glazbu ili "egzotičnost".

II. ZA PRIPADNIKE ROMSKE ZAJEDNICE

A. Stvaranje vlastitog medijskog sadržaja

1. Pišite autentično

Nemojte se bojati pisati iz vlastite perspektive jer upravo osobna iskustva i osjećaji čitateljima približavaju priču i pomažu im bolje razumjeti njezin kontekst.

2. Mijenjajte narative

Vaša priča može ponuditi drugačiji pogled, razbiti predrasude i pokazati stvarnost kakvu živite, umjesto one koju drugi često pretpostavljaju.

3. “Ništa o nama bez nas”

Svojim glasom doprinosite tome da se o romskoj zajednici govori iznutra, iz perspektive onih koji u njoj žive i oblikuju njezinu kulturu i običaje.

4. Preuzmite odgovornost za svoju priču

Budite svjesni da svakim svojim tekstom doprinosite razbijanju jednoličnih predodžbi i omogućujete javnosti da bolje razumije raznolikost romske zajednice.

5. Učite, razvijajte se i budite informirani

Razvojem novih znanja i vještina lakše ćete prepoznati kvalitetne izvore informacija, odgovorno koristiti medijske platforme i uspješnije predstaviti svoje priče široj publici.

B. Odnos i suradnja s medijima

1. Govorite u svoje ime

Iznesite vlastita iskustva, mišljenja i stavove. Ako vas novinar pita što „Romi misle“ ili „kako Romi žive“, slobodno pojasnite da možete ili želite govoriti samo o vlastitom iskustvu.

2. Imate pravo zatražiti pojašnjenje pitanja ili na njega ne odgovoriti

Ako pitanje nije jasno, zamolite novinara da ga ponovi ili preformulira. Ne morate odgovarati na pitanja koja zadiru u privatnost, nisu povezana s temom ili su uvredljiva i stereotipna.

3. Oslanjajte se na činjenice kad god je to moguće i uzmite si vremena za pripremu odgovora

Kada god je to moguće, potkrijepite svoje tvrdnje primjerima ili provjerenim i relevantnim informacijama. To povećava vjerodostojnost vaših izjava. Ako vam je intervju najavljen, slobodno unaprijed zatražite pitanja koja će vam novinar postaviti kako biste se mogli pripremiti za odgovaranje.

4. Govorite smireno i samouvjereno

Samopouzdanje ne znači govoriti glasnije, nego mirno i razgovjetno. Odgovori mogu biti kratki i jasni te sadržavati samo ono što vi znate, makar odgovorom obuhvatili samo dio pitanja, a na preostali dio ne odgovorite.

5. Izražavajte poštovanje prema sebi i svojoj zajednici

Nemojte ni na koji način umanjivati vrijednost svojeg iskustva, znanja ili perspektive. Vaša životna iskustva i pripadnost zajednici mogu pridonijeti potpunijem razumijevanju tema o kojima govorite.

6. Koristite afirmativan jezik

Uz probleme i izazove, kada je to relevantno, istaknite i uspjehe, inicijative, kulturne sadržaje, obrazovna postignuća, primjere solidarnosti i suradnje te druge pozitivne procese unutar zajednice.

7. Ako pogriješite, ispravite se

Ako ste nešto pogrešno rekli ili primijetite da je vaša izjava pogrešno prenesena, zatražite ispravak ili dopunu.

Dopušteno je reproducirati, distribuirati i koristiti sadržaj ove publikacije isključivo uz jasno navođenje izvora te obvezno upućivanje na izvorno izdanje (poveznicom na originalni sadržaj, kada je primjenjivo). Svako korištenje bez odgovarajućeg navođenja izvora nije dopušteno.

Ovaj je priručnik izrađen uz potporu Agencije za elektroničke medije u okviru Programa dodjele bespovratnih sredstava za projekte poticanja medijske pismenosti za 2026. godinu.

